

Theologiae Spiritualis Scholasticæ Et Moralis Tomvs ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Joannis Duns Scoti D. Augustino Conformem

In quo tractatur de Intellectu & Scientia Dei, ejusque Objecto. Item de
voluntate & volitione Dei, ejusque Objecto

Bosco, Jean a

Antverpiae, 1686

Concl. V. Diligit Deus creaturas futuras efficaciter, & possibles simplici
compacentiâ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73680](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73680)

requiritur. Una inter alias conditiones est redamatio, five mutuos amor inter personas distinctas, juxta illud Joannis 14. v. 21. Qui diligit me, diligitur a Patre meo, & ego diligam eum. Hinc Scotus 3. dist. 27. num. 20. Honestas (inquit) in diligibili, & redamatio in dilecto, sunt conditiones per se in diligibili, non quidem imperfectionis, imò non esse perfectior, si non redamaret; sed aequalitas in istis est conditio concomitans. Deus autem habet honestatem & redamationem, sicut amationem; & excellentiâ potest esse amicitia ad ipsum, ita ut dicatur superamicitia.

111. Et si arguitur; quòd aequalitas est ratio amicitia. Verum est, suppositâ honestate, qua est prima ratio amabilis: aequalitas autem est ratio amicitia strictè sumpta: sed excellentia est ratio habitus magis similis vel perfectioris, quam sit amicitia: solum in proposito voco charitatem. Ita Doct. Subtr. ut ostendat, hominem per charitatem constitui verum amicum Dei, si non omnino strictè dictum, defectu aequalitatis, saltem superamicum, seu perfectiori modo, quam unus homo sit amicus alterius. Et verò inter personas divinas nonne aequalitas? Nemo dubitat, quidni ergo strictè dicta amicitia? Quia, inquis, ad redamationem sunt necessarii duo actus distincti, qui non sunt in Deo; nam uno & indivisibili actu Pater diligit Filium, & Filius diligit Patrem.

112. Planè sic est: Sed unde probatur necessitas dictæ distinctionis? An quia Aristoteles eam requisivit? Hic loquitur de amicitia humana, non de divina, quam ignorabat: unde ipsius auctoritas in hac re nullus est momenti. Sic etiam idem Philosophus negavit amicitiam inter Deum, & hominem; quia nesciebat dona supernaturalia, per quæ homo elevatur ad statum divinum; juxta illud 2. Pet. 1. v. 4. Per quem (Christum Jesum) maxima & gratiosa nobis promissa donavit, ut per hac efficiamini divina consortes nature. Sicut ergo propter ejus auctoritatem non debet negari amicitia inter Deum, & hominem; ita neque inter personas divinas.

113. Dicunt ergo Alii; ad veram amicitiam sufficere amorem mutuam inter personas distinctas; five ille amor sit distinctus, five sit idem. Sicut (inquiunt) in Deo est vera & propriè generatio inter Patrem, & Filium; etiam sit eadem, & indivisibilis, & singularissima natura & essentia in utroque. Sic illi.

114. Felix sup. num. 4. sic ait: Hæc controversia videtur mihi de nomine; nam numquam negandum est, personas divinas ad invicem se diligere, neque quòd hæc amicitia sit valde diversa ab ea, quam Aristoteles agnovit; nam hic petebat redamationem per duos amores realiter distinctos; sicut generatio in creatis petit in generante & genito duas naturas singulares realiter distinctas; & hoc non obstante, neganda non est generatio propria in Deo inter Patrem, & Filium; & quamvis

hæc sit supereminens generatio; tamen propria generatio est; ita in nostro casu, quamvis inter divinas personas sit supereminens amicitia, ut dicit Herice; tamen neganda non est vera amicitia, cum se ament; & redament, etiam si fiat eodem indivisibili actu. Ita Francisc.

Et ita patet, quomodò tantum sit quæstio de nomine; nam ad rem quod attinet, omnes conveniunt in eo, quòd dilectio inter personas divinas non sit nisi unicus indivisibilis actus, qui se vocetur amicitia, an supereminens amicitia, aut certè simpliciter amor seu dilectio, parum refert. Loquere ut vis, non errabis in fide, aut bonis moribus. Et hæc enim quidem de voluntatis divinæ objecto increato. Sequitur agendum de objecto ejus creato. Enimverò, sicut intellectus divinus duplex habet objectum unum increatum, alterum creatum; quidni etiam voluntas divina? Nam, ut habet 1. Concluf. Idem est objectum voluntatis, & intellectus.

Et idèd sicut objectum creatum intellectus est ens possibile & actuale seu futurum; pari quoque ratione objectum creatum voluntatis divinæ est ens possibile, & actuale seu futurum. Erit igitur

CONCLUSIO V.

Diligit Deus creaturas futuras efficaciter, & possibiles simpliciter complacentiâ.

Utl sup. (Disp. præced. Sect. 3. & seqq.) dicebamus, inter entia, præter essentiam divinam, alia esse necessaria; alia verò contingentia, quæ concernunt esse existentia, creaturæ, & ex necessariis quidem, quædam pertinere ad divinam essentiam, tamquam ejus proprietates connaturales, puta, attributa, & relationes personarum divinarum; quædam verò ad esse essentia creaturarum. Et sicut ibi dictum fuit, illa omnia cadere sub divinum intellectum, tamquam objecta secundaria cognita in primo objecto, quod est essentia divina; ita hic dicendum, ea omnia cadere sub divinam voluntatem, tamquam objecta secundaria volita in primo objecto, quod est essentia divina. Et omnes difficultates ibi objectæ contra scibilitatem illorum verorum cum suis solutionibus ad appetibilitatem istorum bonorum huic loco possunt applicari.

Quibus una vel altera accedit ex conditione voluntatis specialiter nata. Nam (inquit Smilung sup. numer. 41.) eum voluntas non possit velle unum propter alterum, tamquam objectum secundarium propter primum, nisi tamquam medium propter finem; bona autem necessaria, quæ enumerata sunt, nempe attributa divina, relationes divinæ, & creaturæ secundum esse essentia, non possint à Deo esse

Inter personam divinas est supereminens amicitia.

115. Hac non est nisi unicus in indivisibilis actus.

Duplex est objectum voluntatis divinæ, increatum & creatum.

116. Hoc duplex est, ens possibile & actuale.

117. Idem est objectum creatum voluntatis divinæ, quod intellectus, ut etiam objectum increatum.

118. Difficultas contra objectum secundarium increatum.

Vertical text in the left margin, including page numbers and other marginalia.

voluntate propter essentiam suam, tamquam media propter finem; non videntur ut secundaria objecta cadere sub divinam voluntatem. Non posse autem esse volita propter essentiam divinam, tamquam media propter finem, probatur; quia omne medium est causabile propter finem, aut saltem per aliquam causalitatem seu actionem applicabile ad finem: dicta autem bona non sunt causabilia propter finem, nec per aliquam causalitatem seu actionem applicabilia ad finem, ut patet. Ecce prima difficultas, quæ soluta est Concluf. 1. Videantur ibi dicta.

119. Alia difficultas restat circa creaturas possibiles, sive creaturas in esse essentia spectatas. Nam voluntas divina nihil potest velle, nisi sub ratione entis actualis; quemadmodum nec potest voluntas nostra. Hoc argumentum aliquos movit ad dicendum, Deum non amare creaturas possibiles. Nam quod attinet creaturas futuras, Omnes unanimiter docent Concluf. nostram. Estque de fide certa, cum omnia dependant à Deo, qui dat illis esse per voluntatem, ut patet ex alibi dictis, juxta illud Psalm. 134. *Omnia quaecumque voluit Dominus fecit.* Illam autem volitionem, quis dubitet esse amorem sive dilectionem? Nam per eam communicatur creaturis essentiale suum bonum. Amare porro aliquem quid aliud est, quam velle ipsi bene, seu velle, ut ipsi bene sit?

Deum amare creaturas actuales est de fide.

Quid sit aliquem amare.

120. Ex quo etiam patet, quod sit amor efficax: quia non solum verfatutur circa essentiam rei, sed etiam circa ejus existentiam. Per hoc siquidem res futura est, quod Deus velit ipsi existentiam; hæc enim non intellecta, non intelligitur res futura. An autem sit amor liber libertate contingentia, dicam Concluf. sequenti. In præfati quæritur; an, non obstante dicto argumento, Deus amet creaturas possibiles?

121. Ante probationem nostræ Concluf. nota ex Felice de Volunt. Dei cap. 3. diff. 3. num. 1. creaturas possibiles dupliciter considerari posse. Primò secundum esse eminentiale, seu formale, quod habent in Deo, & de hoc esse non est difficultas; nam cum sit ipsum esse Dei, certum est, à Deo necessario diligi, sicut diligit seipsum. Secundò, secundum esse proprium, quod habent in se formaliter, & extra essentiam Dei, & vocatur à Scoto, esse diminutum & cognitum, & de hoc est difficultas. Suppono etiam eum eod. Auctore, difficultatem non procedere de amore efficaci, quo Deus tribuit creaturis possibilibus futuritionem; nam si hoc amore illas amaret, non remaneret in esse possibili; sed difficultas est de amore inefficaci, & simplici complacentia, quæ posita, adhuc creaturæ in esse possibili persistenter. His prænotatis,

122. Resolutio nostra est, Deum diligere creaturas possibiles simplici complacentia. Videtur esse Scoti 3. dist. 32. quæst. un. num. 2. ibi: *Quædam diligit (Deus) dilectione efficaci, puta illa,*

Deus diligit creaturas possibiles inefficaci. Scotus.

qua aliquandò producit in esse: quædam volitione quædam complacentia non efficaci, quæ tamen nunquam producit in esse: ostenduntur tamen ab intellectu suo, ut possibilia, habere tantam bonitatem, sicut illa, quæ diligit dilectione efficaci. Quid clarior dicere potuisset? Idem asserit Quodl. 16. a. 1. n. 7. in fine, ibi: *Sed de secundâ necessitate (puta ex parte objecti) potest dici, quod licet necessario voluntas divina habeat actum complacentia respectu ejusdemque intelligibilis, in quantum in illo ostenditur quædam participatio bonitatis propria; tamen non necessario vult quodcumque creaturæ voluntate efficaci, sive determinativâ illius ad existendum.*

Hæc doctrina placet Theodoro sup. num. 45. Felici sup. num. 3. cum Aliis, quos citant. Et ratio in promptu est: quia creaturæ possibiles, seu in esse essentia, sicut habent veritatem entis, ita & bonitatem; quia bonum & verum inter se, & cum ente, æquè latè patent. Ergo sicut ratione veritatis sunt à Deo cognoscibiles, ita ratione bonitatis sunt à Deo diligibiles. Sicut (inquit Scotus sup. 1. loco) *omnis intellectus potest in quolibet intelligibile, ita omnis voluntas in quolibet valibile; igitur voluntas divina potest diligere omnia diligibilia alia à se, veluti potest intelligere omnia intelligibilia alia à se.*

Igitur, secundum Scotum, est æqualis latitudo objecti cognitionis, & volitionis; atque aded cognitionis boni, & amoris boni, sicut cognitionis mali, & odii ejusdem mali: unumquodque enim sicut est, cognosci potest, & sicut cognitum est, amari, vel odio haberi. Sed Deus, juxta Scotum, cognoscit in creatura possibili bonitatem; ergo & ipsam diligit, saltem diligere potest. Sed enim, dicit aliquis: hoc est, quod quæritur, an ens possibile habeat bonitatem; & quod non, probatur: quia talia possibilia non sunt entia actualia, sed potentialia; & ita sunt solum diligibilia in potentia; non verò actu diligibilia: sicut corpus, quod non est actu coloratum, solum est in potentia visibile.

Respondet Felix sup. num. 4. Licet talia possibilia non habeant bonitatem entis existentis, habent tamen bonitatem entis in potentia; nempe, integritatem rei possibilis, in qua integritate consistit bonitas, quæ est in ipsis possibilibus; sicut veritas illorum non est veritas entis in actu, sed entis in potentia, quæ, secundum Adversarios, est sufficiens, ut à Deo actu cognoscantur possibilia, eo quod veritas actu & formaliter est in illis. Exemplum non est ad rem; nam tale corpus nullo pacto habet actu & formaliter colorem; creaturæ verò possibiles habent actu & formaliter bonitatem; nempe, integritatem essentia, non entis actualis, sed possibilis. Ita præfatus Auctor.

Sed instant Adversarii: est diferimen inter scientiam, & amorem; nam omnis amor tendit ad existentiam, & quantum est ex se, desiderat illam dare; nisi impediatur ab im-

*Distinguit
Felix, secun-
dum exis-
tentiam, nō
autem se-
cundum es-
sentiam.*

Conclus. 2. Respondet Felix sup. num. 7. possibilia esse purum nihil secundum existentiam: sed secundum essentiam sunt aliquid, & bonum, non actuale, sed possibile; in quo distinguuntur à chymæra; unde quàmvis formaliter sint ens rationis, tamen sunt quid reale possibile; quod sufficit, ut à Deo amentur; nam etiã Deus amat futura, quæ non sunt entia realia existentia, sed erunt.

136.
Objectio.

Quid mirum? Clamat quispiam; nam vult in se aliquod bonum, scilicet existentiam; sed Deus creaturæ possibili non vult aliquod bonum; imò vult illi omne malum, nempe, non esse; ergo illam non amat; nam amare est velle alicui aliquid bonum. Respondet Felix sup. quòd illa definitio est amoris benevolentis, vel amicitis, non verò simplicis complacentis; quia hæc solum Deus complacet in creatura possibili, ut est participatio Dei. Neque circa illam habet odium; nam hoc solum est circa existentiam; possibilibus pro tunc nec vult existentiam, nec non existentiam.

137.

*Quomodo
Deus com-
placet in
peccato pos-
sibili.
Felix.*

Si inferas: ergo etiam Deus complacet in peccato possibili, quod est absurdum. Probatur Sequela; quia peccatum possibile etiam habet bonitatem entis. Respondet idem Auctor: quòd illud, quod est in peccato producibile à Deo, & participatio ejus, diligitur à Deo; quod verò dicit dissonantiam & difformitatem, hoc non diligitur à Deo; nam prima causa hujus est creatura.

138.

*In quo di-
stinguatur
amor effi-
cax ab in-
efficaci.*

Quæ cum ita sint, satis probabile est, Deum amare creaturas posibles, amore tamen inefficaci; qui in eo distinguatur ab efficaci, non quòd hic intensus, ille autem remissus; nam (ut notat Felix tr. de Actibus cap. 6. diff. 4. num. 7.) inefficax aliquandò est intensior, quàm efficax; v.g. Qui ex metu naufragii projicit merces, quàm projicere; & servare est inefficax, p̄ficere est efficax; sed in hoc discernuntur, quòd efficax dicit ordinem ad executionem, quàmvis aliquandò impediatur: inefficax verò solum respicit objectum, ut quoddam bonum sine ordine ad executionem, & non attendo ad illam.

139.

*Quæ ratio-
ne Patres
aliquandò
negent Deum
voluntatem
inefficacem.
D. Aug.*

Dum ergo Patres videntur in Deo negare voluntatem inefficacem, loquuntur de voluntate Dei respectu futurorum, quæ semper est voluntas efficax, & productiva, ut patet; aliàs non essent futura, sed merè possibilia. Et idè bene dicit Aug. lib. 1. de Doctr. Christ. cap. 32. *At cetera quæ sunt (præter Deum) & nisi ab illo esse non possunt, & in tantum bona sunt, in quantum acceperunt ut sint.*

140.

*Voluntas
inefficax
dupliciter se
habet circa
suum obje-
ctum.
Felix.*

Cæterum, voluntas inefficax (ut ait Felix sup.) dupliciter se habet circa suum objectum. Primò, nullà factà consultatione de illo quoad executionem. Secundò, factà consultatione, ex qua homo ad executionem procederet, nisi esset impedimentum impossibilitatis, de qua voluntate loquuntur D. Thom. & Scot. ut sup. dicebamus, quia aliquandò in nobis ita evenit.

Quinimo, secundum Aliquos, illa voluntas antecedens, quæ vult Deus omnes homines salvos fieri, non est omnino simplex completiva, sive voluntas inefficax primo modo; sed voluntas efficax conditionata explicata per hanc propositionem conditionatam: *Vellem omnes homines salvos fieri, si ipsi vellent.* Atque hanc voluntatem inefficacem (quæ potius deberet dici efficax sub conditione) quia dicit aliquem ordinem ad executionem, non tribuimus, nec tribui potest Deo respectu omnium possibilem, ut superius adhuc dixi; quia sic omnia essent futura, cum nihil Deo sit impossibile: sed nolumus Deo negare voluntatem inefficacem primo modo circa merè possibilia; quia talis voluntas nullam involvit imperfectionem; sed perfectionis est, rem quamlibet eo modo, quo diligibilis est, diligere.

Ast enim, dicit aliquis; creatura possibilis, seu in esse essentis spectata, nullo modo est diligibilis. Probatur: quia talis volitio seu dilectio ad eas terminaretur necessariò: hoc autem est falsum. Patet: quia necessitas divini actus in terminando sumitur à necessitate objecti; sicut & contingentia, vel libertas terminationis à contingentia objecti; quâ ratione Theologi scientiam Dei liberam vocant, quatenus ad contingentia terminatur; naturalem verò & necessariam, quatenus ad necessaria terminatur: atqui creaturæ in esse essentis sunt necessaria: ergo si qua divina volitio ad illas terminatur, necessariò debet terminari.

Hujus autem Consequentis falsitas probatur; tum, quia nequidem nostra voluntas necessitur ad creaturas in esse possibili amandas; ergo multò minus divina, quæ magis est libera. Tum, quia creaturæ in esse essentis, nec pertinent ad divinam perfectionem, nec cum illa necessariam connexionem habent, ut patet, quæ ergo potest in Deo esse necessitas volendi illas? Tum denique (licet serè in idem redeat) si divina voluntas terminaretur necessariò ad esse essentis creaturarum, actus divinitatis involveret habitudinem transcendentalem & essentialem ad creaturas; sumeretque aded speciem, sive rationem ab illis; sicut actus creatæ voluntatis à suo objecto, quod necessariò & essentialiter respicit, speciem rationemque desumit; actum autem divinæ voluntatis, ut & quamcumque perfectionem divinam, ab ente creato & limitato speciem rationemque desumere, absurdum est: quomodo enim ens limitatum illimitati entis mensura esse potest, cum mensura mensurato perfectior esse debeat? Hactenus Adversarii. Pro hac difficultate dissolvenda, instituo sequentem Conclusionem. quæ est in ordine